І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 161. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 23-го СЕРПНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 23, 1962 No. 161. VOL. LXIX.

ГОСПОДАРСТВО КРАЇНИ ЗНОВ ВИКАЗУЄ ТЕНДЕНЦІЮ РОСТУ

Вашингтон. — Урядові і приватні статистичні агенції стверджують в липні цього року, що більшість економічних показників, 10 на всіх 17, збільшуються, що сталося вперше від лютого ц. р. Ці показники є опубліковані щомісяця в книжці „Бизнесовий цикл розвитку", яку видає Статистичне Бюро. Деякі показники публікуються тільки щотри місяці, і тоді всіх показників є 30. Їх оголошує Крайове Бюро Економічного Досліду. До важливіших економічних показників належать: довгота тижня праці фабричних робітників; стан на біржі в одному місяці; заборгованість бизнесів. збанкрутованих в місяці; вартість нових замовлень на машини і фабричне влаштування; число робітників, які зголосилися про допомогу з фондів безробіття; висота особистих прибутків, крайової продукції; число безробітних і затруднених і т. п. Із статистики виходить, що більшість згаданих економічних показників з березня ц. р., зменшувалася, чим алярмувала уряд і економістів про те, що може надійти економічна знижка. Але в липні ц. р. з опублікованих 17 показників аж 10 збільшилися, і тільки 6 зменшилося, а один (число початих нових будівель) був без змін. Такий стан дає економістам надію на те, що господарство зростає, і що немає небезпеки економічної знижки. Для порівняння варто навести показники з попередних місяців. І так в червні ц. р. з опублікованих 24 показників 15 виказували знижку, 8 звишку, а один без змін. З 27 показників у травні 16 виявили зменшення, 10 збільшення, один без змін. У квітні: 14 з усіх 24-ох виявили зменшення, 9 збільшення, один без змін. В березні 14 були знижкові, а 10 звишкові. Статистичне Бюро і Департамент Торгівлі не роблять аналізи статистичних даних. Зміни в кількох економічних показниках не мусять бути ознакою того, що економіка значно зміняється в своїй розвитковій тенденції. Але економісти рахуються з тим, коли більше число економічних показників зміняється. Ось виданий тепер Департаментом Торгівлі „Огляд поточного бизнесу" стверджує, що в економіці завважується зміни, які вказують на тенденцію росту. Число промислових робітників збільшилося в липні, зросли особисті прибутки. була більша продукція в сталевій промисловості, яка 4 попередні місяці зменшувалася. збільшився рух в роздрібному продажу та зросла фабрична продукція. На основі цих економічних показників Президент відмовився вносити проєкт про зменшення податків вже тепер. Він заявив, що зробить це в січні 1963-го року у зв'язку з проєктом реформи цілої податкової системи.

Видатки на шкільництво в 1970 році становитимуть $ 33 більйони

Вашингтон. — Крайове Виховне Товариство видало 150-сторінковий звіт під заголовком „Фінансування публічних шкіл в 1960-1970 роках", в якому передбачається, що за 8 років, це значить в 1970 році ЗДА мусітимуть видати на публічні школи $33 більйони, якщо школи мають бути на такому високому рівні, як тепер. Цей бюджет оснований на тому, що пересічна річна платня вчителя мусить бути збільшена з теперішньої $5,527 до $9,710. Число учителів повинно виносити принаймні 50 на кожну тисячку учнів. Збільшити треба платні, бо без того не буде кому вчити в школах, коли винагорода вчителів буде значно менша від інших професійних працівників. У звіті пишеться про те, що замало дітей навчається в дитячих садках, і забагато учнів залишають школи перед закінченням середньої школи (гайскулу). Коли б це вдалося направити, тоді в 1970 році було б у публічних школах коло 46 мільйонів дітей, на 10 мільйонів більше, як у шкільному році 1959-1960.

Конґресмен Міллер остерігає республіканців в справі цьогорічних виборів

Ню Йорк. Голова Республіканського Крайового Комітету конґресмен Вілліям Е. Міллер, виступаючи в телевізійній програмі, передаваній в Ню Йорку і у Вашинґтоні, остерігав республіканців проти легковаження цьогорічних виборів. Він сказав, що республіканці не контролюють ані Білого Дому ані Палати Репрезентантів і мають тепер менше як одну третю губернаторів та стейтових леґіслятур, тому за всяку ціну мусять старатися виграти цьогорічні вибори і, покищо, не думати про 1964 рік. „Коли ми не виграємо виборів в 1962-му році, казав він, то не зможемо нікого знайти, щоб погодився бути номінований на нашу кандидатуру на президента в 1964-му році". Але Міллер висловив надію, що виграють цього року вибори в Каліфорнії Ричард М. Ніксон, Нелсон А. Рокефеллер в Ню Йорку і Джордж Ромні в Мишиґені. Коли б Ніксон і Ромні програли вибори в цьому році, то це був би кінець їх політичної кар'єри, — казав Міллер.

В АМЕРИЦІ

● 88-річний колишній президент Герберт Гувер пішов 20-го серпня на чергові лікарські оглядини до Колюмбійського Пресвітеріянського Медичного Центру в Ню Йорку, де має перебути два або три дні, бо при цій нагоді 31-ий президент ЗДА хоче також відпочити в шпиталі. 10-го серпня Гувер закінчив 88 років. Він мешкає в готелі Валдорф-Асторія в Ню Йорку.

● З Сан Франсіско повідомляють, що колишній президент Двайт Д. Айзенгавер промовлятиме на передвиборчому прийнятті у Сан Франсіско в користь Ричарда Ніксона, який кандидує на губернатора Каліфорнії. Це буде єдина промова Айзенгавера під час цьогорічної виборчої кампанії. Ніксон кандидує проти демократа Едмунда Бравна, який старається про перевибір.

● В Ню Йорку вже нащепилися проти віспи 2,380 осіб, які бояться цієї недуги у зв'язку з тим, що 11-го серпня через Ню Йорк переїздив 14-річний канадійський хлопець Джеймс Орр, який, прибувши до Торонта, недужає на віспу. Він був хворий вже в Ню Йорку на залізничій стації Гренд Сентрал, де перележав 6 годин на лавці. Досі не зголосився до щеплення шофер таксівки який віз цього хлопця з летовища до залізничої стації.

● Арґентинський міністер економіки Альварі Альсоґарі сказав у телевізії, що військовий переворот був би великим злом для Арґентини, бо тоді припинили б ЗДА свою допомогу, втекли б чужі капітали, і в країні могли б запанувати комуністи.

● Палата Репрезентантів вислала 20-го серпня резолюцію до президента Кеннеді, в якій просить визнати день 21-го квітня 1963 року, як день, в якому треба відзначити 20-річчя повстання в жидівському ґетті, коли то жиди у Варшаві почали боротьбу проти нацистів.

● Компанія Вестерн Юніон почала серію різних тестів із комунікаційним сателітом Телстар. Ці досвіди триватимуть до 7-го вересня і вони мають виявити, як можна передавати сиґнали Вестерн Юнії за допомогою сателіта Телстар.

Президент плянує відвідати кілька більших міст

Вашингтон. — З Білого Дому повідомляють, що президент Кеннеді плянує відвідати кілька великих міст у передвиборчому часі і в своїх промовах має порушувати міські проблеми. Досі ще не є відомо, які міста відвідає Президент, але вже згадують Філядельфію, Клівленд і Шикаґо. Подібно як і на Заході під час недавньої „неполітичної" поїздки Президент хоче допомогти демократичним кандидатам. Робить він це не на партійних зборах демократів, які і без промови Президента голосуватимуть на демократичних кадидатів, тільки промовляючи на не-партійну тему, хвалить за різні осяги демократичних кандидатів. У Філядельфії Кеннеді зможе хвалити колишнього посадника РичардсонаДілвота, який кандидує на губернатора і Джозефа С. Кларка, також колишнього посадника, що старається про пост сенатора Президент зможе підтримати губернатора Майка Ді Салля, який старається про перевибір. В Шикаґо підтримки Президента потребує конґресмен Сідні Р. Ятс, який змагатиметься за становище сенатора із сенатором Еверетом МекКінлі Дірксеном.

Вінсон стверджує, що населення ЗДА не поінформоване про сховища

Вашингтон. — Голова Палатної Комісії Збройних Сил конгресмен демократ із Джорджії Карл Вінсон заявив президентові Кеннеді 19-го серпня, що населення цієї країни не є докладно поінформоване про те, яке значення мають протирадіяційні сховища, і тому Палата не призначала на цю програму $568 мільйонів, за які мали б будувати сховища при школах і публічних будинках. Палата ухвалила $10 мільйонів на те, щоб вести досліди в справі протирадіяційної оборони. Над цією справою нараджується тепер Сенатська Комісія Видатків, яка може привернути відкинені Палатою суми, але на ухвалення збільшення видатків на протирадіяційні сховища мусіла б погодитися і повна Палата Репрезентантів. Президент Кеннеді хотів би збудувати сховища для всіх американців, що коштувало б коло $6 більйонів. Цього року мали б збудувати тільки „спонукливі сховища", які заохотили б населення активно ставитися до цієї справи.

Секретар торгівлі не дозволив вивезти до СССР машин автоматів

Вашингтон. — Секретар торгівлі Лютер Г. Годжес повідомив, що він не дозволив вивезти до СССР машин-автоматів на суму $41 мільйона, бо їх там мали б використати для військових цілей. Годжес не дозволив також на вивіз до комуністичної Чехо-Словаччини таких самих інструментів вартости $1,800,000. Про дозволи на вивіз цих інструментів і машин старалися комуністичні держави від літа 1961-го року, але відмова на їх експорт настала аж тепер, бо Годжес конферував в цій справі з різними аґенціями, в першу чергу з державним департаментом. 10 американських фабрик машин внесли були аплікації на вивіз машинових інструментів до СССР і до Чехо-Словаччини.

Українці візьмуть участь у відзначуванні 125-річчя міста Шикаґо

Шикаґо. — В найближчу п'ятницю, 24 серпня ц. р., в ювілейних урочистостях, що їх влаштовує місто Шикаґо для відзначення 125-річчя своєї інкорпорації, візьмуть участь разом з представниками інших національних груп також українські об'єднання й організації. Буде відзначений цей ювілей маніфестаційним походом, що пройде площами і вулицями міста під проводом посадника міста Шикаґо Р. Беллі. У заплянованій маніфестації братимуть участь всі роди військових формацій, стаціонованих на терені міста, ветерани та інші організації, як також усі тому й українці міста Шикаґо, зокрема організації молоді Пласт, СУМА, ОДУМ та інші. В днях 25 і 26 серпня відбудеться на Нейві Пір - Причалі Фльоти над озером Мишиґен виставка даних й експонатів про 125-річчя міста Шикаґа. В жовтні ц.р. буде опублікована окрема пропам'ятна книжка про історію і господарський розвиток міста Шикаґо, в якій буде висвітлений теж вклад окремих національних груп у життя і розбудову міста.

Проф. Ф. Луців відкрив у Каліфорнії нові матеріяли про Агапія Гончаренка

Овкленд, Каліф. — Проф Федір Луців, відомий наш діяч і педагог та постійний дописувач до „Свободи" інформує, що він, перебуваючи на вакаціях в Каліфорнії, відкрив нові документи про одного з перших українських поселенців на американській землі, славного о. Агапія Гончаренка. До цих документів належить зокрема власноручно написана англійською мовою автобіографія Гончаренка, в якій він заперечує, що він є росіянином та з гордістю виводить свій рід від козацького полковника Богуна. Професор Луців інформує, що йому припадково, через грецьких знайомих та через Історичне товариство м. Гайвард біля якого проживав на своїй 30-акровій ранчі Агапій Гончаренко, охороняючися від царських агентів, пощастило віднайти ці матеріяли, що будуть поважним новим причинком до історії о. Гончаренка. Можна було майже з точністю встановити, що о. Гончаренко проживав на згаданій ранчі від 1869-го року аж до своєї смерти в 1916-му році. У Сан Франсіско — інформує проф. Луців — ще живе в поважному віці але в доброму здоров'ї Текля Денис, яка особисто знала о. Агапія Гончаренка, пригадує, що він їй говорив про своє знайомство з Тарасом Шевченком, Гончаренко, між іншим, був чи не першим, що познайомив американців з „дивними ідеями Тараса Шевченка" у видаваній ним з доручення американського уряду газеті „Аляска Геральд". Проф. Луців був також на могилі о. Гончаренка та його дружини Альвіни. Вони поховані на колись їхній, а тепер чужій ранчі і могили їх досить занедбані. На тій ранчі, власником якої є тепер фармер німецького роду, зберігається ще також напів розвалена хата Гончаренка. Ці історичні місця відвідав проф. Луців в товаристві голови місцевої філії УККА п. Ол. Л. та кількох місцевих громадян: пп. Паньковик, Підгорних та адв. Чабана. Опісля відбулися збори філії УККА, на яких обмірковано плян дальшої акції, щоб придбати для українців ту землю, на якій находиться хата і могила Гончаренка, довести їх до порядку та встановити з них охоронену законом історичну пам'ятку. Крім автобіографії знайдено також деякі фотознимки, що своєчасно будуть опубліковані в українській, як і місцевій американській пресі, що виявила поважне зацікавлення відкриттям проф. Ф. Луцева.

Катанґа готова увійти знову в склад Конґа, але як автономна провінція

Елізабетвіль, Конґо. — Президент сецесіоністичної конґолійської провінції Катанґи Мойсе Чомбе заявив, що його уряд готовий узяти на розгляд справу реінтеґрації в склад Конґа. Передумовою для цього мало б бути випрацювання і прийняття зовсім нової федеральної конституції, в якій була б заґарантована автономія для Катанґи. Крім того мали б бути забезпечені інші права для цієї провінції. Водночас із цим Чомбе висловив готовість піти на певні фінансові концепції для центрального конґолійського уряду, віддаючи йому чи якійсь іншій установі, визначеній Об'єднаними Націями, всю надвишку із своїх валютних і грошових ресурсів, не доконче потрібну для нормального функціонування катанзької адміністрації й економіки. Висловлюючи таку готовість, Чомбе звернувся із закликом до ОН та усіх заінтересованих держав, щоб вони вислали до Елізабетвілю своїх експертів для встановлення, скільки прибутків Катанґа одержує і з чого вона може зрезиґнувати. Ці експерти матимуть можливість вгляду в книги департаментів усіх міністерств Катанґи і її банків. На закінчення своєї пресової конференції Чомбе заявив, що реінтеґрація Катанґи в склад Конґа може відбутися тільки мирним шляхом, бо усяка спроба збройної інтервенції закінчиться тільки загальним знищенням, але й теж можливо, остаточною перемогою Катанґи. В колах Об'єднаних Націй заява Чомбе великого ентузіязму не викликала.

Ніколаєв і Попович інформували журналістів про свої лети

Москва. — Під час пресової конференції, влаштованої тут у вівторок 21-го серпня ц. р. для совєтських і закордонних журналістів в залі Московського державного університету, совєтські космонавти майор Ніколаєв і підполковник Попович подали вперше представникам преси деякі інформації про відбутий ними одночасно лет космічними просторами. Обидва вони заявили, що їхні космічні кабіни зблизилися були в одному місці, але тільки на відстань п'яти кілометрів, яких три милі. Зокрема Ніколаєв заявив, що зустріч „Востока III" і „Востока IV" не була передбачена в програмах їх летів. Як виходить із заяв обидвох космонавтів, їх космічні кабіни могли бути контрольовані і ними, як пілотами, і також посередньо із Землі. Точної відповіді на те, чи вони могли самі спрямовувати лет своїх кабін до більшого зближення, ні Ніколаєв, ні Попович не дали. Попович заявив, що він приземлився шість мінут після Ніколаєва у віддалі 200 миль від нього в передбаченій для приземлення області в Південному Казахстані. Всупереч попередньому повідомленню ТАСС'а, що обидва вони приземлилися у своїх кабінах, Попович ствердив, що він приземлився окремо, поблизу своєї кабіни. В дальшому, під час пресової конференції, яка тривала дві години, обидва космонавти описували свої враження і почуття під час лету. Ніяких ближчих даних про побудову й конструкцію їхніх космічних кабін обидва космонавти не подали. Президент Академії Наук СССР Мстислав Келдиш заявив тільки, що вага „Востока III" і „Востока IV" виносила приблизно стільки, скільки важили „Восток I" і „Восток II", значить яких п'ять тонн.

Протягом одного тижня прибуло до Куби 15 совєтських кораблів

Вашингтон. — З урядових кол повідомили, що між 27-м і 3-м липня до Куби прибули 15 совєтських кораблів, які причалили до Гавани, Марієлю, Матанзасу і Вагія де Ніпе. Між ними було 5 пасажирських кораблів. З цих самих урядових кол сумніваються, щоб на Кубу прибули і совєтські або з совєтського бльоку війська, бо пасажирськими кораблями приїхали тільки різнородні техніки. Але з кол президента Кубинської Революційної Ради в ЗДА д-ра Хозе Міра Кардони повідомляють, що на Кубу прибули 5,000 вояків із совєтського бльоку, бо комуністи плянують опанувати всі країни Південної Америки. Д-р Кардона заявив журналістам в Маямі на Фльориді, що комуністи прислали на Кубу і своїх вояків, а не тільки техніків, і тому ЗДА та інші американські країни мусять мати це на увазі та вести відповідну політику, щоб не бути заскоченими комуністичними несподіванками.

Черчилл вийшов із шпиталю



Лондон. — Колишній багатолітній і заслужений прем'єр Великої Британії сер Вінстон Черчилл вийшов у вівторок 21 серпня із Міддлесекс шпиталю у Лондоні, в якому він перебував 54 дні, внаслідок зламання ноги. Не зважаючи на свій похилий вік — Черчилл нараховує тепер 87 літ життя — і на довгий період лікування, він був під час свого виходу зі шпиталю, як завжди, життєрадісний, усміхнений і курив свою нерозлучну сигару. Під шпиталем вітала Черчилла численно зібрана юрба лондонців. До авта винесені Черчилла із шпиталю на кріслі, як це показано на вміщеному вище фото, бо він ще не може довше ходити. Зламав Черчилл ногу ще 28 червня під час упадку в готелі Монте Карльо. Під час перебування Черчилла в шпиталю сім секретарів працювало безперервно протягом цілого робочого дня над полагоджуванням його листування — значить над відповідями на одержані Черчиллом листи, телеграми, привітання і дарунки.

ЗДА ВИМАГАЮТЬ ЗАПОЧАТКУВАННЯ НЕГАЙНИХ ПЕРЕГОВОРІВ В СПРАВІ БЕРЛІНУ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР РАСК ВИКЛИКАВ СОВЄТСЬКОГО АМБАСАДОРА НА РОЗМОВУ В СПРАВІ НАПРУЖЕНОЇ СИТУАЦІЇ В БЕРЛІНІ. ЗДА ДАВАТИМУТЬ ПЕРШУ ЛІКАРСЬКУ ПОМІЧ СХІДНЬОНІМЕЦЬКИМ ВТІКАЧАМ, ПОРАНЕНИМ КОМУНІСТИЧНИМИ ПРИКОРДОННИКАМИ

Вашинґтон. — Державний секретар ЗДА Дін Раск звернувся у вівторок 21 серпня ц. р. до совєтського уряду з вимогою погодитися на започаткування негайних переговорів в справі Берліну, щоб знайти шляхи і способи для відвернення дальших інцидентів на пограниччі західнього і східнього Берліну, розділених побудованим комуністами муром. Свою вимогу до СССР Раск передав безпосередньо совєтському амбасадорові до ЗДА Анатолієві Добриніном, якого він викликав спеціяльно до державного департаменту, на 20-хвилинну розмову. У розмові з Добриніним Раск з'ясував дуже катеґорично становище американського уряду в справі напруженої ситуації в Берліні, зокрема щодо загрозливих наслідків, що їх можуть мати такі інциденти, як поранення комуністичними прикордонниками молодого східньонімецького втікача і мученицька смерть цього втікача внаслідок залишення його без будь-якої лікарської допомоги. Цей інцидент викликав бурхливі протестаційні демонстрації західньоберлінського населення, що досягли розмірів справжніх заворушень. Добринін не дав ніякої відповіді на висловлену Раском вимогу і заявив тільки, що зміст розмови із Раском передасть совєтському урядові. Після відбуття зустрічі Раска з Добриніним, представник державного департаменту Джозеф Ріп заявив, що Раск порушив у цій розмові зокрема конечність безпосередніх зустрічей командантів військових залог усіх чотирьох великодержав у Берліні і їх спільних зусиль для знайдення способів зменшити напруження в цьому місті. Висловив цю конечність Раск у зв'язку із тим, що Совєти заборонили командантові совєтської залоги в Східньому Берліні відбути вимагану командантами західніх залог зустріч для обговорення способів і можливостей втримання ладу і спокою вздовж Берлінського муру. Раск попередив ще Добриніна, що відповідальність за поведінку і вчинки східньонімецьких прикордонників несуть виключно Совєти. У зв'язку із напруженою ситуацією в Берліні відбулося теж окреме засідання американського уряду в Білому Домі, на якому вирішено встановити поблизу Берлінського муру, в місці дозволеним офіційно для переходу, санітарний амбулянс, який мав би давати першу допомогу втікачам, пораненим комуністами під час спроби втечі на західній бік. Цей амбулянс із знаком Червоного Хреста, стоятиме увесь час на поготові, щоб у випадку потреби переїхати на терен Східнього Берліну і дати першу лікарську поміч пораненим і відвезти їх до шпиталю. Тричленна залога цього військового амбулянсу буде неозброєна. Виставлятимуть такий амбулянс по черзі американці, британці і французи. Як зареагують східньонімецькі комуністи і їхні совєтські протектори на евентуальні спроби цих амбулянсів давати першу поміч пораненим, покищо невідомо.

Конґо відступило базу для вишколу анґольських повстанців

Леопольдвіль, Конґо. — Керівництво Національного Фронту Визволення Анґолі, яке існує і діє на терені Конґа, подало до відома, що вона влаштовує базу для військового вишколу анґольських повстанців. Терен для цієї бази погодився відступити чи так дарував центральний конґолійський уряд, очолюваний Сирілем Адулею. Александер Ґаті, міністер оборони в екзильному уряді Анґолі, сповістив, що розташована ця вишкільна база поблизу міста Тісвіль, яких 100 миль від границі Анґолі. Анґольські повстанці могтимуть вишколювати на цій базі по яких 00 вояків кожних кілька тижнів. Відступлення конґолійським урядом вишкільної бази для вишколу анґольських повстанців у політичних колах визначають, як одну з найважливіших подій в ставленні Конґа до цієї теперішньої португальської колонії і як доказ активної конґолійської підтримки для справи визволення Анґолі. Переходитимуть вишкіл на цій базі конґолійські повстанці, які відбули військову службу в рядах альжирської визвольної армії. Як повідомляють із Лісбони в Португалії, офіційні португальські чинники заявляють у зв'язку з цією справою, що влаштування вишкільної бази на конґолійській території не є для Португалії ніякою несподіванкою і що воно принесе більше шкоди Конґові, як Португалії. Відповідальність за готування збройної атаки на Анґолю португальці скидають на Об'єднані Нації, під контролею яких перебуває тепер Конґо.

У СВІТІ

● Два американські летуни звільнені після 15 місяців з комуністичного полону в Ляосі заявили, що ляоські комуністи із з'єднань Патета Ляо трактували їх дуже нелюдяно, тримали їх закованими протягом шести місяців у дерев'яні колодиціби в темних і вогких приміщеннях і годували, як псів Обидва летуни Джан МекМорров і Едвард Р. Шор, юн. попали в руки комуністів внаслідок катастрофи їхнього гелікоптера в травні 1961 року.

● Італійська поліція ув'язнила провідника французького націоналістичного руху, наставленого вороже до де Голя, недавнього міністра пропаґанди французького уряду Жака Сустелля і депортувала його з італійської території, як небажаного чужинця. В журналістичних колах думають, що Сустелля відставлено до австрійської границі, яку він перейшов нелеґально, і потім через Австрію виїхав до Західньої Німеччини.

● Із бюр британської фабрики джетових літаків і ракет Алмко Супершін в Гітчіні у Гердфордшайрі, вкрадено наприкінці минулого тижня понад 500 різних документів і плянів, зв'язаних з конструкцією джетів і ракет. Всі вони були секретні і суворо довірочні і поліція підозріває, що їх вкрали або шпигуни якоїсь чужої держави або агенти якоїсь конкуренційної фабрики.

● Один із теоретиків совєтської космонавтики проф. Александер А. Міхайлов заявив у надрукованій у „Правді" статті, що солярна радіяція, яка оточує Землю на висоті яких 200 до 250 миль, не є ніякою загрозою для життя і здоров'я космонавтів, космічні кабіни яких пролітають звичайно на висоті 150 миль над Землею. Зокрема ствердив Міхайлов, що ні Ніколаєв, ні Попович не відчули ніякого шкідливого впливу радіяції під час їх орбітальних летів у „Востоку III" і „Востоку IV".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Молодь має досить комунізму

Від 9 до 11-го серпня цього року відбувався в Києві черговий пленум Центрального Комітету Комуністичної партії України. На денному порядку цього пленуму були дві доповіді: „Про хід виконання державного пляну четвертого року семирічки і завдання по дальшому поліпшенню керівництва промисловістю і будівництвом", що її виголосив голова ради міністрів УССР В. Щербицький, і „Про завдання партійних організацій України по дальшому посиленню ідеологічної роботи в світлі рішень 22-го з'їзду КПСС", з якою виступив секретар ЦК КПУ А. Скаба. Ці доповіді були прикметні тим, що, не зважаючи на всі перехвалки доповідачів про „незвичайні успіхи" в комуністичному будівництві й ідеологічній роботі, в обидвох цих ділянках виявився ряд основних недоліків, які свідчать не про „бурхливий розвиток" комуністичного будівництва й ідеологічної роботи, а про їх загальний занепад. Ці недоліки, недотягнення, відставання підкреслювано раз-у-раз куди ширше, як всі успіхи, у виступах головних доповідачів, промовах кількох дискутантів і в прийнятих пленумом постановах.

Особливо прикра для провідників комунізму ситуація постала на відтинку молоді — того молодого покоління, що на нього большевицькі теоретики і практики покладають всі свої надії, як на „майбутнє комунізму", „ґарантів його перемоги" і т. д. Питанню комсомолу присвятив велику частину своєї доповіді А. Скаба. Як виявляється із нарікань А. Скаби, в середовищі цього „славного авангарду", що носить назву ленінського комуністичного союзу молоді, „ще зустрічаються прояви аморальної поведінки, аполітичности. Не пройшовши школи праці і не одержавши міцного загартування, деякі юнаки й дівчата не вміють переборювати труднощі, засвоюють споживацькі погляди, вимагають, щоб суспільство одразу ж забезпечило їх усіма благами, не виявляють ідейної стійкости".

Глибину комуністичної поразки на відтинку молоді підкреслюють яскраво і ствердження та висновки прийнятої серпневим пленумом ЦК КПУ постанови „По дальшому посиленню ідеологічної роботи". З'ясований у ствердженнях цієї постанови засяг ідеологічної „деморалізації" молоді поширено, підкреслюючи, що „серйозні недоліки мають місце у вихованні молоді, зокрема студентської та шкільної", і що „партійні організації не завжди гостро реаґують на прояви аполітичности, байдужости, нігілістичних настроїв, які іноді зустрічаються серед молоді, слабо прищеплюють юнакам та дівчатам почуття колективізму, вміння долати труднощі, недостатньо дбають про ідейно - політичне загартування випускників шкіл і вузів". Зараз же після зафіксування такого критичного, з погляду комуністичних ідеологів і вихователів, стану на всі обкоми, міськоми, райкоми партії та інші партійні установи й організації покладено обов'язок не тільки „рішуче боротися з проявами буржуазної ідеології, аполітичности, обивательщини серед молоді, добиватися, щоб принципи морального кодексу будівника комунізму вже зараз ставали нормою життя і поведінки молодого покоління", але й „давати рішучу відсіч будь-яким ревізіоністським та нігілістичним збоченням, уважно і чуйно ставитися до запитів і прагнень творчої молоді".

Комуністичні теоретики сподіваються, що вони, поклавши такі відповідальні обов'язки на партійні організації, матимуть змогу вилізти із тієї безвиводі, в яку вони загнали молодь своїм партійним і режимним адмініструванням, особливо ж ославленим „зміцненням зв'язку життя із школою". Але всі об'єктивні дані, глибокі внутрішні процеси, що проходять у середовищах підсовєтської молоді, доказують, що молодь має вже досить комунізму, що вона, наче риба води, прагне хоч трохи людської свободи, можливости дихати вільним, некомуністичним повітрям. Про наявність таких тенденцій серед совєтської молоді, в основному здорової, свідчать алярми большевицьких самодержців і сатрапів про аполітичність молоді, про її „нігілізм", „ревізіонізм", „міщанство", а то й „буржуазний націоналізм".

Новітні варвари

У той самий час, як фанфари совєтської пропаґанди не замовкають у розголошуванні по світі досягнень совєтської науки і технології в зв'язку з успішним летом двох космонавтів, чуваша Ніколаєва і українця Поповича в орбіті довкола Землі, — в поділеному на комуністичний і західній сектори Берліні відбувається трагедія, куди характеристичніша для сучасного положення в світі, ніж здобування космічних просторів.

Трагедія почалася минулої п'ятниці, 17-го серпня, коли двоє юнаків одчайдушно намагалися перескочити збудований у Берліні комуністами „мур ганьби", щоб дістатися на волю в західній частині міста. Одному юнакові пощастило, а другий, поцілений кулями комуністичної сторожі, впав біля муру важко поранений. Але цей варварський учинок дійшов свого вершка, коли пораненого, не зважаючи на його крики, залишили на місці, щоб він в муках умирав. Відбувалося все це на очах багатьох мешканців західньої частини Берліну, які мусіли безрадно і безчинно дивитися, як конав юнак, на якого були скеровані кулемети комуністичної сторожі. Щойно після того, як він уже був мертвий, комуністи забрали його з очей обурених мешканців міста.

Трагедія відбулася в безпосередньому сусідстві з американським контрольним пунктом для чужинців, що переходять із західніх секторів міста до східнього, і американська сторожа також була свідком того, як помирав поранений юнак, але нічого не могла вдіяти. Американці і західньо - німецькі поліцисти могли б відповісти пострілами на постріли комуністів тільки тоді, якби вони були скеровані в західні сектори, а юнака підстрелено ще в східньому секторі. Але чи вільний світ має право мовчати, коли на його очах відбуваються такі акти? Правда, американський командант в Берліні, генерал Ватсон, склав найгостріший протест проти цього „нелюдського варварства", але це не допомогло залишеному на смерть юнакові. Не диво, що обурення берлінців звернулося не тільки проти комуністичних убивників, але й частинно проти американців, що безчинно цьому убивству приглядалися. Між демонстрантами залунали крики: „Єнкі, ідіть додому!".

Від того дня демонстрації не припиняються. Навпроти того місця, де застрелено юнака, збираються кожного дня люди, переважно молодь, кидають камінням, пляшками пива, чим попало на совєтський бік, викрикуючи: „Вбивники, злочинці!". Коли ж у західньому секторі показуються совєтські вояки, то західньонімецька поліція з трудом може здержати демонстрантів від злінчування представників комуністичної системи. Під час демонстрацій кількох совєтських вояків вже поранено камінням, повибивано вікна в автобусах, якими вони їхали.

Очевидно, вбивство одної людини в Берліні — краплина в морі того модерного варварства, що його плекає на величезному обширі землі червона Московія. Все ж таки досі такі акти всіляко прикривалось, пропаґандивно заперечувалось. Тепер відбуваються вони серед білого дня, на очах всього світу. І вони говорять далеко голосніше і виразніше, ніж усі фанфари, що трублять про совєтські успіхи в космосі. Вони також голосніші від усіх пропаґандивних запевнень про миролюбність і співіснування. Якщо світ це зрозуміє, тоді кров забитого комуністичною кулею юнака на берлінському „мурі ганьби" не пролллялася намарно.

ВАКАЦІЙНА ПРАЦЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ МОЛОДІ

У школах кожної країни бувають літні вакації, щоб шкільна молодь і вчителі могли відпочити та набратися нових сил для дальшої праці. Правда, учні, які з різних причин відставали у шкільній науці, мусять під час цих вакацій надолужувати прогаяне — надробляти навчальний матеріял.

Так само бувало і в Америці. Але цього року, — пише Дж. Коррівен у „Ню Йорк Таймсі", — „традиційних вакацій для значної частини учнів зовсім не було, бо вони добровільнє записалися на літні курси при школах", щоб засвоїти те, що занедбали впродовж року або нагромадити собі „пункти" на наступний шкільний рік.

Таке явище з кожним роком поширюється, молодь у щораз більшому числі залишається на вакації в школах, не маючи найменшої надії на будь-яку нагороду, навіть у формі признаних „пунктів". При цьому частина молоді студіює матеріял, який не належить до шкільної програми.

Крайова Наукова Фундація веде перед у задоволенні вимог школярів, які вчаться під час вакацій. Ця фундація в 1962-му році уможливила 6.000 найздібніших учнів середніх шкіл — гайскулів поширити свої знання з таких предметів, як математика, фізика, хемія і природничі науки. Ці учні вчаться при 153 коледжах, університетах і наукових центрах.

Варто ближче приглянутися такій одній клясі при Єшіва університеті в Ню Йорку, що складається з 59 учнів, вибраних із 42-ох середніх шкіл нюйоркської метрополії. Вони добровільно відмовилися від вакаційного відпочинку, щоб зайнятися математикою і медичними дослідами. Після лекцій учні працюють в ляболаторіях, при шпиталях. Одним із них є 15 річний Ален Е. Брілл, який на протязі останніх трьох років мав пересічну оцінку 95. Він задумує „перестрибнути" через четверту клясу гайскулу ім. Генлі в Квінсі і восени вступити до Нюйоркського університету.

Згадаймо ще про одну групу — 14 бостонських учнів гайскулу, які вчаться при Брендейс університеті у Волтгемі, Массачусетс, під проводом університетських професорів. Вони обговорюють навчальний матеріял на тижневих семінарах і мають подати висліди своєї праці на письмі.

Вже тепер стверджено, що оця праця при університетах викликала велике заінтересування серед численних учнів середніх шкіл. Молодь зрозуміла важливість наукової праці і запалилась до неї охотою, яка могла б пропасти під час вакацій, проведених на старий лад.

За програмою Крайової Наукової Фундації почали організуватися приватні вакаційні курси. Цих курсів намножилося стільки, що досі не можуть подати їхньої статистики ані Уряд Виховання ЗДА, ані Крайове Виховне Товариство чи Американська Рада в Справах Виховання.

До найцікавіших програм вакаційного навчання належить програма неприбуткової інкорпорації Наукових і Мистецьких Таборів, яка займається учнями у віці від 8-ох до 12-ох років. Ця програма охоплює такі предмети, як фізика, біологічні науки, математика, музика, мистецтво, філософія (читають Платона й Арістотеля!) та чужі мови.

Згадана вище організація почала свою діяльність у Дар'єні, Коннектикат в 1960-му році, і тепер має вже 9 літніх таборів і один постійний, в яких навчаються 1,200 учнів. Нюйоркський лікар, 10-річна донька якого навчається під час вакацій в таборі на Бронксі, заявляє, що вона „вже не хоче дивитися на телевізію, бо їй відкрились нові обрії!"

Згадаймо ще одні курси, призначені для учнів середніх шкіл, які веде Крайова Молодеча Наукова Фундація при Колумбійському університеті в Ню Йорку. Директорами і вчителями їх є такі особи, як відзначений нагородою Нобеля з ділянки фізики і фізіології д-р Едвард Калвін Кендолл, славний лікар д-р Пол Додлі Вайт, спеціяліст від недуг серця з Бостону, д-р Вернгер фон Бравн — відомий фізик, і д-р проф. П. В. Бріджмен з Гарварду, також відзначений нагородою Нобеля.

Учні цих курсів дискутували із своїми славними учителями, набуваючи знання не тільки з книжок, але і з уст цих науковців. Фахівці твердять, що такий безпосередній контакт із науковцями має велике значення для юнаків, майбутніх винахідників, дослідників і вчених.

Дж. Коррівен наводить у своїй статті цілий ряд інших кляс вакаційного навчання, та досить і цього.

Мимоволі напрошується запит: а що у нас діється у цьому напрямі?

В таборах наших молодечих організацій ведеться праця за відповідно уложеними програмами. На Союзівці влітку відбуваються курси українознавства, але вони мають чисто практичний характер: навчити курсантів української мови, доповнити їх знання про Україну.

Чи не можна б зорганізувати у нас для молоді щось на зразок курсів майбутніх українистів - науковців, які продовжували б працю тих, що вже відходять . . .

У 50-ЛІТТЯ ПЛАСТУ

Пестило сонце Довбушанку,
Повіяв вітер з полонин;
Нам грала трубка на світанку
І слався похід до вершин.

Наш вічний похід на вершини,
Що їх ми бачили у снах;
Життя велике, славні чини
І встелений красою шлях.

Тоді Карпатськими орлами
Стрілами молодих очей
Буяли ми понад верхами
Аж ген у Київ Золотий . . .

А як спливала ніч прозора,
Манив нас папороті цвіт;
Десь майоріла Чорногора,
А там безмежний, вільний
світ.

Мандрує час — вже пів
століття
Нам пахнуть трави з полонин,
Ворушить вітер верховіття
І ми мандруєм до вершин.

пл. сен. Юрій Старосольський

Д-р Роман Осінчук

ТАБЛЕТКА — ПРИЧИНА ТРАГЕДІЇ

Щодня читаємо в пресі про різні людські трагедії в залізничих, автомобільних і летунських катастрофах, але те, про що довідуємося останнім часом, не має прецеденсу в історії медицини. Таблетка, яка приносила заспокоєння нервової системи, забезпечувала людині гарний сон, а особливо запобігала вонітам у жінок під час їх ранньої вагітности, — стала причиною страшного каліцтва та вроджених аномалій у новонароджених дітей, а інколи й причиною їх смерти.

Цією таблеткою, як запевняли фармацевтичні фірми, „чудесною та безумовно безпечною для людського здоров'я", є хемічна сполука, звана талідомідом (за німецькою вимовою), яка має багато інших патентових назв: контерган, алькоседив, пераком, ґріппекс чи полігріппан, у Німеччині, діставал, вальджіс, тензівал, вальґрейн, асмавал, талімол чи кевадон — в Англії.

Одна з фармацевтичних американських компаній намагалася цього року впровадити талідомід на ринок ЗДА, запатентувати його під назвою кевадон, але цьому перешкодила Федеральна Адміністрація Харчів та Ліків, зокрема лікарка д-р Франсіз Келсі, яка дуже старанно перевіряла цей лік в ляборaторіях федерального уряду.

Тож згаданий лік офіційно на аптекарському ринку в Америці не появився. Таким чином відвернено багато родинних трагедій, заощаджено багато державних та суспільних коштів, зв'язаних з масовим каліцтвом немовлят. Проте й тут, в ЗДА, все таки зареєстровано спорадичні випадки каліцтва немовлят, матері яких заживали цей лік під час ранньої вагітности, одержуючи його з Німеччини, Англії, з сусідньої Канади чи навіть від деяких лікарів, яким згадана вгорі американська фармацевтична фірма давала цей лік ще перед його запатентуванням для лікарської обсервації.

Історія талідоміду має кілька років. Ще в 1953-му році швайцарська фірма „Сіба" дослідила його вплив на звірятах і — перестала ним цікавитись. Дещо пізніше німецька фірма „Ґріненталь" почала випробовувати цей препарат для лікування епілепсії, і, хоч не заспокоював він епілептичних конвульсій, виявився як дуже добрий насонний та заспокоюючий засіб і таким чином в короткому часі одержав широке признання. А що був він цілковито безпечним, — як запевняли — ліком, навіть при заживанні в далеко вищій від лікувальної дозі, то розходився на ринку у величезних кількостях. До того ж за дозволом німецької влади можна було набувати його без лікарської рецепти, як аспірину.

І з цього почалося нещастя.

Багато інших фармацевтичних фірм у Німеччині, а згодом і в інших державах, старалися запатентувати талідомід. Попит на нього зріс ще більше, коли виявилось, що цей препарат у лагідний спосіб заспокоює нудоту й запобігає вонітам у вагітних жінок. Тепер зрозуміло, чому цей лік має стільки патентових назв.

Цей „невинний" лік, який приносив полегшу вагітним жінкам і заспокоював їхню нервову систему, рівночасно у невиясненний ще спосіб діяв шкідливо на зачатий у лоні матері плід - ембріон, особливо в перших місяцях вагітности. Він викликував такі страшні зміни в розвитку немовлят, що вони почали народжуватися з різними аномаліями та деформаціями тіла — без рук чи ніг, з короткими чи здеформованими кінцівками (ці аномалії звуться фокомелією), без вух, з недорозвиненими легенями, печінкою чи жовчевим міхурцем, забуреннями стравоходу, статевих органів і т п.

У деяких немовлят було так багато аномалій, що вони взагалі не могли жити по народженні. Найчастіше такі немовлята родилися із згаданою вже фокомелією, виживали і залишались на все життя страшними каліками. Скільки таких калік є тепер у світі — трудно сказати, бо докладні статистичні дані уряди здоров'я й лікарі щойно почали збирати. Проте, можна без перебільшення сказати, що кількість їх доходить до десятьох тисяч.

Запізнення з такою статистикою має своє виправдання. Поперше, треба підкреслити, що коло трьох відсотків немовлят родилися з деякими аномаліями і без впливу талідоміду, а подруге — батьки таких немовлят - калік спочатку крилися від людей із своїм нещастям. Лікарі також не вдарили зразу на сполох, бо мали діло лише із спорадичними випадками, хоч тут і там обговорювали на лікарських сходинах незрозумілі випадки вродженого каліцтва.

Щойно по докладних дослідженнях причин та випитуваннях матерів про перебіг їх вагітности лікарі почали підозрівати талідомід, як спричинника цих каліцтв. В 1961-му році, коли почали родитися немовлята - каліки, так сказати, „епідемічно", перший д-р В. Ленц з Гамбурґу в листопаді того року висловив уже явно своє підозріння, що причиною цих каліцтв є широко вживаний у Німеччині вагітними жінками контерган чи талідомід. Його підозріння почали потверджувати лікарі з інших міст Німеччини, з Англії, Австралії, і це стало спонукою для урядів усунути шкідливий лік з аптекарського ринку.

Відбулось це не без протестів і перешкод збоку продуцентів, які вимагали конкретних доказів шкідливости того ліку. В Канаді, наприклад, усунено талідомід у березні цього року, а вживали його ще досить довгий час після того.

Як ми вже згадували, багатьох немовлят у ЗДА врятували від каліцтва розум, науковий дослід і впертість лікарки - дослідниці Франсіз Келсі, якій належиться глибока вдячність американського народу, зокрема молодих батьків, і яку цими днями Президент ЗДА відзначив спеціяльною медалею в Білому Домі. Д-р Ф. Келсі, до якої з Европи дійшли чутки про шкідливі впливи талідоміду, вперто вимагала докладніше перевірити цей лік на вагітних звірятах, і таким чином відтягала справу запатентовання його в ЗДА.

Припускають, що в Німеччині народилось понад 4.000 немовлят - калік, в Англії — понад 1.000, в Австралії, Канаді, Португалії та інших країнах — також декілька тисяч, а в ЗДА є вже кількадесят випадків каліцтва. В самій Вестфалії, одній із десятьох союзних держав Західньої Німеччини, зареєстровано понад 600 таких випадків.

Це є велика людська трагедія, і очі цілого світу звернені із співчуттям до матерів, у яких, внаслідок заживання тієї таблетки, народились діти-каліки. Із ще більшим співчуттям до них звернені очі лікарів, які, заскочені таким страшним діянням на людський плід хемічного ліку, намагаються науково вияснити шляхи розвитку того каліцтва.

Історія цієї таблетки створила також різні проблеми родинного, суспільно - державного й наукового характеру. Самозрозуміло, що скалічена дитина створює для батьків багато клопотів. Вона

(Закінчення на 4-ій стор.)

Юрій Таркович

Таємниці швайцарських банків

Роля банків у Швайцарії не сходить із шпальт світової преси, якщо йде мова про переховування величезних сум грошей багатіями, що переводять їх до тієї країни, щоб не платити податків або щоб мати таємні фонди на випадок банкрутства, вимушеної із своєї країни втечі тощо. Кажуть, що колишні південно-американські диктатори, як Перон чи Батіста, мають десятки й навіть сотки мільйонів долярів у Швайцарії, і що нібито деякі американські мільйонери потайки переводять туди свої мільйони, щоб заховати їх від податкового уряду.

Що про такі чутки говорять самі швайцарські банкіри?

Насамперед — ніхто, крім певних осіб — не може довідатися, хто і скільки грошей має в Швайцарії, — подає тижневик „Нешинел Обсервер" з 13 серпня ц. р. на основі розмови свого кореспондента з цими банкірами. У Швайцарії законом передбачена велика кара для банківського службовця, який зрадить комунебудь таємниці банку. Навіть та особа, яка намагатиметься через посередництво когонебудь довідатися про таємниці конт, може бути строго покарана.

Отже, гроші в Швайцарії цілковито забезпечені. Швайцарські банкіри кажуть, що це не їхня справа цікавитися, звідки і як добув гроші їхній клієнт, хоч вони пильнують, щоб украдені гроші не опинились в сейфах їхніх банків.

Кожен, хто хоче вкласти гроші в швайцарський банк, мусить себе точно зідентифікувати, особливо у випадку, коли його конто має бути засекречене, тобто позначене не ім'ям власника, як в інших банках світу а — певними цифрами. Але як трактувати вклади Перона чи Батісти: чи вони вкрали вкладені ними мільйони, чи ні? На такі питання швайцарські банки не відповідають.

Швайцарські банки у своїх сейфах мають такі величезні суми грошей, що навіть обмежують доплив грошей із закордону. Більшість великих банків у Швайцарії, як правило, не тільки не платять жадних відсотків на вкладені суми, а навіть стягають з депозиторів по 1% із вкладених сум за їх переховування.

Швайцарці дуже зацікавлені в банківництві. На понад 5 мільйонів населення Швайцарія має 400 великих банків з 4.000 філіями, як подає згаданий американський тижневик. Понад 25.000 швайцарців, тобто понад 1% затруднених, працює в банках. Понад 70% банкових трансакцій переводиться в інтересі самих швайцарців, а 30% припадає на міжнародну торгівлю. Протягом одного лише 1961 року швайцарські банки позичили іншим країнам 220.000.000 долярів у перечисленні з швайцарських франків. Цим банкіри Швайцарії дуже гордяться.

Зрозуміло, що багатії вкладають свої гроші в Швайцарії не тільки із згаданих вище причин, але і з багатьох інших. Швайцарія не тільки впродовж століть невтральна країна, але її симпатії виразно по стороні Заходу, хоч швайцарці торгують із большевиками і торгували з Гітлером під час останньої світової війни. Економічні й політичні умовини в Швайцарії стабільні, і вже яких сто років існує там майже незмінна демократично-федеральна система. Крім того, швайцарські франки забезпечені золотом аж на 150%. Для порівняння: американський доляр має — 50% покриття золотом, що уважається цілком достатнім в кожній країні із здоровою економікою.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертаються тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Б. Г.

ЖОВКІВЩИНА ПІД СОВЄТСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

(СПОГАДИ З 1944-1956 РОКІВ)

(4)

Час від часу кликали арештованих на слідство. І там уже починалося катування. Крім слідчого, було завжди 2-3 енкаведисти, які били „на завдаток і на норму". Ці енкаведисти мали також охороняти слідчих, бо було чимало випадків, коли в'язні кидалися на слідчих, мовляв, краще вбий, як маєш катувати. Під час допиту пускали радіо, щоб не чути було зойків катованих.

У тюрмі було чимало дівчат, починаючи від 15-ох років, яких арештовано за співпрацю з упівцями й підпільниками. Серед в'язнів були також бандити з цілого Совєтського Союзу, різних бандитських фахів, а також дезертири з червоної армії. Колишніх німецьких солтисів, секретарів управ та поліцаїв привозили в мундурах і засуджували на 10-25 років.

На Великдень 1945 року всі в'язні тюрми почали співати „Христос Воскресе". Заметушилась сторожа, прибули енкаведисти і почали гримати в двері, щоб перестали співати. Але в'язні співали цілий день. Тоді сповнилися слова Тараса Шевченка про ворога, що „не скує душі живої і слова живого".

У концентраційному таборі

8-го серпня 1945 року в'язнів навантажили, як оселедці, у 52 вагони і повезли на схід. Дві потужні льокомотиви з великим поспіхом тягнули „состав" через західні землі України, бо були випадки, коли упівці спиняли транспорти й випускали в'язнів. За Збручем, минувши загрожений партизанами терен, уже не так поспішали, і за 13 діб були на Воркуті. Чим довше їхали, тим менше харчів отримували: на початку одну хлібину на чотирьох, а потім одну на вісьмох. Наш хліб конвой безсоромно продавав на станціях голодним жінкам.

У Воркуті в'язнів розподілено по окремих бараках. Харчування: від 300 до 900 грамів хліба, залежно від виконаної норми, і, раз на день, юшка з гнилої риби. Зима на Воркуті триває дев'ять місяців, а літо тільки три, якщо взагалі його можна назвати літом. Узимі мороз досягає 55-60 ступнів Цельсія. В бараках зимно, в одно- і двоповерхових ліжках маса блощиць, які й перемученій людині не дають заснути.

Попав я у вугільну шахту і працював на глибині 900 метрів з колишніми власовцями та злодіями. В лютому 1946 року зовсім знесилився і мене забрали до лікарні. По трьох місяцях п р и з начили назад в копальню. Відробивши дев'ять місяців, подав прохання до Москви: судіть або звільняйте. Несподівано прийшла відповідь, що мене звільняють. Перевели до іншого табору, де прожив я місяць, потім знову завернули до попереднього табору. Хотіли були послати назад до копальні, але я категорично заявив, що не піду, і мене призначили бриґадиром над кількома в'язнями, що гріли воду. На цій „посаді" я вперше за два роки не голодував.

Через три місяці мене знову повідомили, що я — вільний. Покликав мене комендант і почав намовляти, щоб я залишився в таборі як вільний робітник, бо, мовляв, у Західній Україні все ще „гуляють бандєровци" і мені може знову притрапитися біда. Я не погодився. До речі, в той час хворів я на скорбут, що постає внаслідок недостачі вітамінів і проявляється тим, що все тіло напухає, дуже свербить і шкіра тріскає.

З Воркути в Західню Україну їхало нас 25 галичан на один збірний залізничий білет. Треба було цей білет підписувати у начальників станції в Москві та Києві. Харчів, які нам дали на дорогу, вистачило тільки до Москви. У Москві на станції підійшов до нас „пацан" і, довідавшись, що ми ідемо в „западну", попросився, щоб ми прийняли його до нашого товариства. Це був вихованець одного з дитячих будинків. Він так просився, що врешті ми його з собою забрали, кажучи контролерам, що це — син одного з нас. „Пацан" став нам у пригоді: на станціях він випрошував харчі для нас, а коли це не допомагало, то крав їх і ділився з нами.

У Києві ми звернулися до начальника станції, щоб підписав нам білет. Коли ми застукали вперше до його кімнати, він не обізвався. По другому стуканні заявив, що в нього „нєт времені". Хлопці потиснули двері й виламали їх, бо так нас повчало „начальство" на Воркуті робити, коли нам відмовлятимуть підпису.

Перед від'їздом поїзду начальник привів до нас свою жінку й попрохав, щоб ми влаштували для неї місце у вагоні. Хто їздив совєтськими поїздами, той пам'ятає, що обліплюють їх л ю д и, як бджоли вулик. Ми стояли на сходах, а дехто вже в коридорі вагона. Жінка якось допхалася до вагона, але при цьому зачепила якогось чоловіка, що стояв нижче на сходах, за око обцасом. Той стягнув її на землю і побив до крови. На крик прибіг начальник з міліціонерами і став питатися, що трапилось. Ми вияснили, і начальник звелів нам сідати до поїзду, а його жінка залишилася.

На Воркуті було чимало колишніх упівців та підпільників. Большевики час від часу проголошували амнестію для членів УПА та підпілля, і дехто виходив з лісу із зброєю або без зброї й зголошувався з „повинною". Якийсь час їм дозволяли жити на рідних землях, але потім майже всіх без вийнятку забрали до концентраційних таборів.

У 1945 році в с. Мацошин з трьох упівців двоє хотіли були явитися з „повинною". Вони убили третього, але й самі довго не тішилися життям: большевики їх постріляли.

На Воркуті було багато німців як вільнонайманих робітників, а також японців, що їх усі подивляли за інтеліґенцію й організованість. Було багато молоді із Литви, Латвії й Естонії. В'язнів поділяли на „заключонних" і каторжан. Каторжанам не вільно було виходити з бараку від 7-ої години вечора до 7-ої години ранку. До праці їх проводили під конвоєм.

Д. Гуменна

„КОЧАНОВА ҐРАЖДА

У словнику Грінченка нема гуцумьського слова ґражда. Можна почути його у Кетскільських горах. І ще багато ласкавих уховї слів почуєте там: оселя Нова Ворохта, Чорногора, Верховина, Гуцулка Ксеня... Романсова гуцулка Ксеня розпалась на два „кобзярівські" реальні об'єкти: кіоск „Гуцулка" з мистецькими виробами (гуцульські килими, ліжники, вишиванки всілякі, картини різьби тощо) та видовищно-танцювальну залю „Ксеня" з гуцульськими красвидами; одні на стіні, роботи Е. Козака, а другі — живий потік і живі, справжні гори із смереками. Щойно перед цим промиготіла новозбудована церква в гуцульському стилі та типова красвидна гуцульська сцена. Так само, якби в якому Жаб'єму, в неділю з'їхались та зійшлися з околиць мешканці й творять яскравий людський квітник на тлі зелених гір. Замість малих гуцульських коників, — жучки - авта стоять при дорозі ланцюшком.

Тут відбуваються сотні радісних швидколетних зустрічей. „Це ж ми в Люблині ще востаннє бачилися..." „Пам'ятаєте, в Кракові?..." Львів.., Коломия... Станиславів... Перепрошую, не буду вас затримувати, ось я бачу товарища, що вже сорок років не бачилися..." І мимоволі включаєшся в гру, що собі влаштували всі оці з'їжджайи з усіх кінців Північної Америки: Ню Йорк Сити й стейту, Пенсилвенії, Дітройту, Шикаґо, Канади...

Так, це — ніби Карпати... І повітря тут таке легке та веселе, і гори зелені та м'якоокруглі, і смереки, й красвиди, й дімки, розкидані в підгір'ях та долинах... І люди ці не такі замкнено - ділові, умовно - ввічливі, як у загазоліненому місті, а щиріші, безжурніші, доступніші... Люди розморозились. Прибули ж вони сюди відпочивати, головне — побачитися одні з одними. То чому б не дозволити собі такої милої гри в Карпати? А ще як прийдуть з одної ґражди гості до другої, та поллються спомини й пригадування давніх часів у справжніх Карпатах!

Вибачте, але ми почали про Кочанову ґражду... Власне ,тут що не оселя, то й ґражда :уявім собі обгороджене високими дерев'яними стінами з високою брамою гуцульське житло - замок, будоване як у середньовіччі, а може й за бронзової ще доби. Тільки тут, у „ніби Карпатах", ролю високих стін виконують або написи „прайвет проперті", або квітники, зелені травнички, а в Кочанів замість високих воріт стоїть стовпець із поштовою скринькою. Там написано, що в цій ґражді панують ґазда Осип та ґаздиня Анастазія Кочани.

В ґражді цій ви за кілька хвилин переконаєтеся самі, що можливо й у Кетскільських горах дихнути повним пахучим щирим карпатським повітрям — духовим.

А цей ґазда живе в Америці 50 років. З них 32 роки він з дружиною присвятили збиранню різних колекцій. Коли б ви захотіли перелічити їх, та пальців на обох руках не вистачить. З чого ж почати?

Дуже тішиться ґазда Кочан своєю філателістичною колекцією — п'ять об'ємистих альбомів і листування з 50-ма різними країнами.

Тут же поруч стоять альбоми з українськими грішми — паперовими й монетами. В окремих касетах під склом лежать різноманітні державні знаки й відзнаки.

Ось альбом, до якого ніхто мабуть, не додумався: прерізні жетони й значки всіляких товариств, імпрез, виставок, демонстрацій, з'їздів, — їх є понад 160. Зібрані до-купи вже являють собою об'єкт дослідження з багатьох позицій: естетичної, історичної, громадської тощо.

Пів дня треба б присвятити розглядові альбому листівок-карток. Розглядати їх, наче читати цікаву книгу, бо вони не зібрані мішма, а упорядковані тематично. Перед вами проходить в образах велика доба: репродукції картин різних малярів і мистецьких шкіл, різдвяні та великодні визначних діячів та клясиків української літератури, серії ілюстрації до українських клясичних творів... І так — понад тисячку.

Це вже ми налічили шість чи сім колекцій? А ще ж треба згадати збірку старовинних речей, переважно гуцульських (це ж ґражда!) — шкіряних, із інкрустаціями, різьби, килими... Не забути б і альбом українських взорів. Неповторні вишивки та оригінальні строї самі по собі складають окрему виставку, і справді виставлялися не десяток, а понад сотню разів по різних містах Північної Америки. Не пожаліли свого труду Кочани, щоб їх організувати. Це — домена ґаздині Анастазії Кочан. До цієї виставки так добре пасують дереворити й картини О. Кульчицької та інших мистців, а також і збірка писанок, що їх є понад 150. Нарешті, кераміка доповнює загальний комплекс.

Так несподівано виявляється, що ця ґражда — музей. У ньому всього так відразу й не оглянеш. Ходім з хати на зелене подвір'я, між квіти, у сад, там у холодочку під рясною яблунею з красвидом на зелені гори спробуймо ще раз перелічити, скільки ж це колекцій ми бачили. Але до головної ми ще не добралися.

І ось ми знову у святині сорокалітнього збирацького труду ґазди й ґаздині Кочанів. Стіни обставлені полицями із книжками, що з'являлися в Галичині й добилися до цього континенту протягом багатьох років. Ось варшавське, празьке, львівське, петербурзьке видання „Кобзаря". Рядами стоять тонкі й грубі серії галицьких видань. „Л. Н. Вісник" (1889—1931 рр.), до речі, оправлені в строгу синю тверду оправу руками самого ґазди. Енциклопедії й словники. 10 річників літопису „Червона Калина", „Життя і Знання", „Світ", „Нова Хата", „Жіноча доля", „Біблос"... Трудно все перелічити... Самих календарів - альманахів є понад сто. Клясична й поточна література, що видається у вільному світі. Окрема полиця з англомовними виданнями українсвьких творів та про Україну... Ні, годі все тут перелічити.

І на додачу до цих колекцій ще одна, ще одне свідоцтво любови до українського слова: вирізки з газет. Інші прочитали газету та й до коша, а ґазда Кочан дбайливо вирізував те, що друкувалося продовженням, зшивав і так перетворилися в „книжки" М. Рудницької „Голод на Україні", Є. Онацького „Шлях до Роттердаму", та інші. Колись вдячний дослідник (а може й автор?) втішиться й поблагословить збирача.

Нарешті, ґазда приносить важку скриньку з... камінням. Не минули його колекціонерського ока ані знаряддя кам'яного віку (здебільшого сам познаходив), ні закам'янілости кам'яновугільної доби, сам назбирав на терені відкритої шахти, це відбитки папороті, листків, квітів... Ані закам'яніле дерево, ані каміння Арізони, що має дивовижну, тільки не на камінь схожу форму. Не тільки те, що створила українська думка, має шану в цього ґазди, але й усе, що створила вигадлива природа, що затвердло в довготривалу форму. Поміж цим зберігається й голівка гарматного стрільна, що знайшов колись О. Кочан на Маківці. Ну, хто б догадався берегти це в себе? Ґазда Кочан це має.

А тепер ще одна колекція. Коли ви оглянете, що вам хочеться, тоді самі потрапляєте в колекцію... автографів. Так, є тут і колекція автографів. Це ж яка вже числом?

Ґражда ця широко відома в усій околиці, що засіялася українським людом, — Віндгамі, Гантері, Джуветі, Лексінґтоні, „Кобзярівці", „Никифоряківці", „Новій Ворохті"... Інакше не кажуть, як „Ідемо до Кочанів! — А, це до музею?" І ґазда нікому не відмовляє, всім, хто приїздить, має час і охоту показати.

Найнесподіваніше в цьому всьому те, що ґазда Кочан не зманерований спадкоємець багатств, який знечев'я й нудьги бавиться в колекції, і не скоробагатько, що пантрує слави. Все життя Осип Кочан пропрацював робітником-друкарем, всі ці збірки — колекції виросли на базі скромного робітничого бюджету і з свідомости обов'язку берегти українські вартості на чужині. Тепер він уже на пенсії й має більше часу впорядковувати, листуватися з різними товариствами та людьми, що часто користуються плодами його сорокалітньої збиральницької праці та приходять у цю ґражду, як до джерельної криниці. Нема дня, щоб хтось не заїздив у цю ґражду — з усіх кінців Америки, що приїхали з душних міст у благодатні долини „ніби Карпат"...

Олег Лисяк

НА СМЕРТЬ ЛЮДИНИ ТЕАТРУ

Коли заслона смерти паде на життя людини театру — сказав над відкритим гробом письменника і драматурга Зенона Тарнавського в Дітройті 11 серпня, артист Володимир Карп'як, промовляючи від імені колишніх акторів Львівського Оперного Театру, тоді сумом сповняються серця всіх тих, що також театром жили, і яких найкращим другом був Покійний.

„Людиною театру" назвав Тарнавського д-р Григор Лужницький, знавець і історик українського театрального мистецтва, в доповіді на авторському вечері Зенона Тарнавського у Філядельфії два роки тому. І слушним треба назвати цей вислів, згадавши театральну многогранність Тарнавського, і його довголітню діяльність для українського театру.

Хоч не лише театралом був так ненадійно померлий 8-го серпня ц. р. в Дітройті на 49 році життя письменник. Д-р Григор Лужницький згадує, як в тридцятих роках до редакції „Нового Часу" у Львові прийшов молодий хлопець і запропонував свої твори. Твори прочитано і негайно надруковано. Такий був початок письменницької кар'єри Зенона Тарнавського. Пару років опісля Володимир Блавацький поставив п'єсу Зенона Тарнавського „Шевченко". Ролю поета виконував Леонід Боровик, і п'єса мала величезний успіх.

Та це лише початки театральної діяльности Тарнавського. Він перекладав п'єси чужих авторів, написав разом з Богданом Нижанківським кілька п'єс, які ставили українські театри, перекладав світової слави американського драматурга Торнтона Вайлдера п'єсу „Наше містечко". Цю п'єсу мав, згідно з домовленням Вайлдера з Тарнавським, ставити Ансамбль Українських Акторів під проводом Блавацького. На жаль, перешкодила цьому смерть Блавацького...

В театрі і для театру працював весь час Зенон Тарнавський, хоч він, журналіст з крови і кости, не занедбував своєї головної ділянки. Як один з нечисленних українських журналістів з високою фаховою освітою (Журналістична Школа в Варшаві) працював в багатьох українських періодичних виданнях, починаючи з „Українських Вістей" ред. Дмитра Палієва. Після війни став першим редактором „Української Трибуни" в Мюнхені і її співосновником, співпрацював у редаґуванні видань Організації Українських Націоналістів, працював в редакції „До Зброї" та інших видань. Він був тією людиною, яка перша передала 30 червня 1941 року через львівську радіовисильню слова акту про відновлення Української Держави.

Але пасією Тарнавського був театр, хоч був він радіодиктором, журналістом, завідуючим Літературно - Мистецького Клюбу у Львові, то завжди на першому місці в нього був театр, від юнацьких років аж до ненадійної смерти. Так було в часах, коли театр пересувався фірами з містечок до сіл; так було пізніше, коли як редактор „Української Трибуни" в Мюнхені зорганізував через цю газету грошову збірку на виключених з табору в Авгсбурзі акторів, яка принесла у висліді сотні тисяч німецьких марок. Так було і тоді, коли він був мистецьким керівником і засновником Ансамблю театру „Веселий Львів"; так було й тоді, коли він з цим Ансамблем їздив по робітничих таборах в Німеччині, несучи розраду землякам і граючи часто під бомбами.

Так було і в останніх роках, коли він зорганізував в Дітройті „Театральне Товариство", складене з молодих адептів сцени, українських студенток і студентів. З ними він поставив перекладену ним самим і за власні кошти середньовічну драму „Дійство про чоловіка".

Останній виступ Зенона Тарнавського на Східньому Побережжі Америки відбувся два роки тому, 30 квітня 1960 у Філядельфії. В його авторському вечері взяли участь найкращі його друзі — українські актори. Це були Віра Левицька і Богдан Паздрій та Євген Левицький і Ярослав Пінот - Рудакевич, ті самі, які колись були учасниками його першої прем'єри „Шевченко", у Снятині в 1936 році, та Євдокія Дичко - Блавацька, яка свою останню — (як дотепер), ролю грала в п'єсі Тарнавського „Чай у пана прем'єра".

Впала заслона смерти на ще одне життя „людини театру". Відійшов від нас мужній чоловік, який не боявся непопулярности; той, що шукав нового змісту і нової форми; той, що боровся і змагався за день Великої прем'єри.

Вічна Йому Пам'ять!

Науковець боїться мікробів із Місяця

Блексбурґ, Вірджінія. — Професор Каліфорнійського університету, який одночасно є астрономом в Берклі, Карл Саґан, заявив на Конференції для дослідів місяця, що існує „трагічна можливість" привезти з Місяця деякі небезпечні мікроби на Землю. На його думку ЗДА і СССР вже мабуть, завезли мікроби з Землі на Місяць, коли туди випускали „Рейнджера IV" і „Луніка II". Саґан закликає до якнайбільшої обережности під час летів на Місяць, де можуть бути такі мікроби, які пережили тамошні важливі умови, і які дуже легко могли б розмножуватися в районі Землі, або на самій Землі. Він пригадує різні епідемії в Европі і Азії в середніх віках, або кір в Полінезії, який був там смертельною епідемією, привезений з Европи.

$300 більйонів федеральної заборгованости

Вашинґтон. — Департамент скарбу повідомив, що Крайова федеральна заборгованість 20-го серпня ц.р. переступила вперше в історії цієї країни суму $300 більйонів і становила $300.133,027,610.51. Коли б цю суму поділити між всіх мешканців ЗДА, дітей, чоловіків і жінок, то на кожного випало б по $1,600. Теперішня заборгованість є значно менша, як під час другої світової війни, бо тоді вона становила $279,800,000,000 (початок 1946 року), але на кожну особу це становило аж по $2,000, бо тоді було менше населення. Тимчасова висота федеральної заборгованости виносить $308 більйонів. Федеральна заборгованість збільшується в літніх і осінніх місяцях, бо тоді державна скарбниця не має прибутків із податків. Вона зменшується взимі, починаючи від місяця січня, бо надходять більші впливи з прибуткових податків.

За українську радіопрограму в Ню Йорку

Всі з тим погоджуються, що українська громада в Ню Йорку й околиці повинна мати гідну і на високому рівні радіопрограму, з якої можна б почути фахові коментарі на політичні і культурно - громадські теми, гарною літературною мовою. Поза Українською Католицькою Радіопрограмою, яка обмежується переважно своїми церковними справами, українська громада великого Ню Йорку не має жадної громадської радіопрограми, яка б відповідала рівневі нашого культурного і політичного розвитку.

До написання цієї актуальної пресової замітки спонукав мене „Вюлетень" Українського хору „Думка" в Ню Йорку, де в п'ятому числі за 15 червня ц. р. появились думки і суґестії на тему зорганізування української радіопрограми. Очевидно, ними порушене питання належить до актуальних справ і вимагає більшої уваги та ширшого обговорення.

Автор, який підписався ініціялами В. В., в гумористично-саркастичній формі спочатку характеризує українську спільноту в цілому, а нюйоркську громаду зокрема і на тому тлі висуває актуальні проблеми нашого щоденного життя. В. В. пише, що причиною порушення справи радіопрограми були статті про потребу відновлення українського театру в ЗДА. Він погоджується з потребою українського театру, але цю пропозицію ще доповнює тим, щоб зорганізувати гідну радіопрограму, яка у великій мірі була б допоміжною в організуванні українського театру.

Автор пропонує говорити до людей, а це можна зробити через радіо. Тому треба зорганізувати солідну українську радіопрограму.

Порушена справа є на часі. В Ню Йорку є менші національні групи, як українці, і вони мають свої радіопрограми. В Ню Йорку й околиці є найбільше скупчення українців. Якщо вони в якійсь формі були б організаційно пов'язані, то можна б проводити без порівняння значно більшу роботу. На жаль, до великої кількости наших земляків ми не маємо доступу, бо багато з них не читають української преси і не приходять на українські імпрези. Вони є поза сферами українського впливу. До частини з них можна б промовляти якраз через українську радіопрограму. Це не означає, що тільки цей один фактор є причиною організувати радіопрограму. Зрештою хіба ж тут не потрібно доводити потребу організування української радіопрограми, бо це є самозрозумілим.

Під цим оглядом менші українські громади стоять краще, бо мають радіопрограми і театральні гуртки і тим виконують велику частину громадської праці. Треба сподіватись, що вкінці й українська громада Ню Йорку й околиці спроможеться на свою радіопрограму.

Стоїть питання, хто і як повинен за це взятись, щоб нова радіопрограма мала успіх. Цього не повинні робити жадні політичні партії, бо це матиме партійний посмак. Мабуть було б найкраще, якщо б за це взявся Український Театр в Америці на чолі з Й. Гірняком на спілку з Українським Хором „Думкою". Обидві установи своєю працею здобули собі добре ім'я серед української громади. Коли візьмуться за це діло згадані інституції, то є та певність, що їх піддержуть широкі українські кола Ню Йорку й околиці. Вони мають відповідних людей, які можуть цю справу поставити на належному рівні, і можуть приєднати широке коло співробітників.

Треба сподіватися, що хор „Думка", який виніс цю ініціятиву, напевно має вже якісь пляни в тому відношенні і буде їх реалізувати. Можна мати певність, що до тієї ініціятиви українська громада поставиться позитивно.

Микола Галів

Зі спорту

БІГ 100 М. В ЧАСІ 10.1 СЕК.

На міжнародних легкоатлетичних змаганнях, які відбулися минулого тижня в місцевості Геслегольм у Швеції, американський змагун Баб Гесс пробіг 100 м в часі 10.1 секунди. Хоч світовий рекорд в цій конкуренції є тепер рівно 10 секунд, час осягнений Гессом є найкращим осягом в бігу на 100 м в цьому році.

Глядачі цих міжнародних змагань захоплювалися найбільше феноменальною бігункою ЗДА, Вільмою Рудольф, якої замужне прізвище Ворд. Вільма здобула перше місце в бігу жінок на 100 м. з часом 11.5 секунди.

Американські атлети зновописувалися і домінували на цих міжнародних змаганнях в бігах на 100, 400, 800, 1,500 і 3,000 метрів, та в стрибку з жерткою.

АНГЛІЙСЬКА ФУТБОЛЬНА ЛІГА ПОЧАЛА СЕЗОН

Минулої суботи, 18 серпня, почався в Англії новий футбольний сезон. На самих тільки 44 змаганнях найвищих дивізій Англії було присутніх цієї суботи 791,904 глядачі. В Лондоні Вольвергемптон Вандерерс перемогли 8:1 дружину Пенчестер Ситі, Тотенгем Готспирс, цьогорічний переможець гор за чашу, виграв легко змагання з Вірмінгтем Ситі 3:0.

Два відомі англійські футболісти - професіонали повернулися після одного року гор в Італії назад до Англії. Ними є Джо Бейкер, який вернувся з Торіна до дружини Арсеналу, та Денніс Лов, шотляндець, який підписав деклярацію у Менчестер Юнайтед.

ДІЯЛЬНІСТЬ УСТ „ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ", НЮАРК

Стоїмо на порозі нового спортового сезону. Точніше говорячи, в місяці вересні розпочнеться новий сезон спортових ланок, які в гарячі літні місяці не були діяльними.

Одинокі тенісисти були активні, відбувши ряд першенських і товариських змагань, з українськими і американськими суперниками. Свій цьогорічний сезон тенісисти Ч. С. закінчать в днях 1-2 і 3-го вересня на Союзівці, де відбудуться чергові першенські розгривки УСЦАК.

Л а н к а м и, що розпічнуть свою діяльність будуть: відбиванкова, шахова і футбольна.

Обидві відбиванкові дружини (жінок і юначок), в найближчих тижнях започаткують нормальні тренінги. Треба сподіватись, що в цьому році врешті буде зорганізована відбиванкова дружина чоловіків, які повинні б взяти гарний приклад дисципліни і самопосвяти змагунок згаданих відбиванкових жіночих дружин.

Шахова ланка, на нашу думку, в цьому році повинна по можливості стати членом Стейтової, або міської Шахової Ліги. Шахісти Чорн. Січі, можуть бути ініціятором і українських шахових турнірів в рамках СУАСТ, а навіть УСЦАК.

Футбольна ланка в нових обставинах

Як уже загально відомо, наша футбольна репрезентація, вступивши до Американської Футб. Ліги, візьме в найближчому сезоні участь в першенських ліґових розгривках і грах за Проф. Чашу Америки.

У зв'язку з цим, ще і досі ведеться в нашій громаді, та по інших, — дискусія: доцільно було, чи ні, Чорн. Січі „професіоналізувати" футбольну ланку?

Темою цього допису не є встрявати до дискусії. Життя покаже, правильно, чи ні!

Варто у зв'язку з цим пригадати загально в і д о м и й факт, що аматорство як таке, в місцевій Л і з і перестало існувати. Не існувало воно і в УСТ Ч. Січ, в іншому бо разі ми давно були б позбулися першої дружини. Настав такий час, і на це немає ради.

Від тепер різниця тільки щодо змін „оборотів фінансових, які, розуміється, будуть значно поважніші, але рівночасно, ми певні, буде більша і фреквенція і заінтересування публіки! Відрадним явищем є факт, що Ч. Січ, головну увагу кладе на український змаговий п о т е н ц і я л.

Підставою репрезентаційної дружини є власні змагуни з минулорічного складу. Інші українські ф у т б о л істи, що увійшли, чи увійдуть що до складу Ч. Січі, знані нашій публіці в Америці і Канаді. Тільки декілька чужинців, необхідних до дружини, будуть включені до її складу.

Від липня увесь футбольний актив відбуває регулярні тренінги, що їх проводить відомий український футболіст Зенон Снилик.

Згідно зі списком підписаних уже змагунів, на усіх 9-х вісім з них українці! З дальших 6-х кандидатів, які в скорому будуть оформлені, два є також українцями.

Приблизно в такому то складі, Ч. Січ розпічне свій ліговий сезон, 16-го вересня. В новому, сьомому з черги діловому році, усім спортовцям Ч. Січі, а зокрема футболістам, бажаємо гарних успіхів!

Ом. Твардовський

БАТЬКО І СИН



Дволітній принц Андрю на колінах свого батька принца Філіпа, чоловіка британської королеві Єлисавети II. Принц Андрю є другий із черги в наслідстві британського трону.

Легкоатлетичні змагання за першість УСЦАК

На Сумівській Оселі „Веселка" в днях 8 і 9 вересня ц. р. відбудуться легкоатлетичні змагання за першість Української Спортової Централі Америки і Канади. Змагатимуться в окремих групах юнаки віку до 15 років, юнаки у віці 16 до 18 років, юначки в таких самих вікових групах, чоловіки і жінки. Програма передбачає змагання для чоловіків у конкуренціях: бігів на 100 м, 400 м, 1,500 м, та гінців 4 х 100 м, скоки вдовжінь, вгору, та з жердкою, мети диском і ратищем та стусан кулею. Юнаки групи 16 до 18 років матимуть змагання в таких самих конкуренціях як чоловіки, за винятком бігу на 1,500 м. що його замінить біг на 800 м. Жінки, юначки і юнаки групи до 15 років змагатимуться лише в бігу на 60 м, гінцях 4 х 60 м, в скоках вдовжінь та вгору, в метах диском та ратищем і в стусані кулею. Точкування за перших шість місць числитиме клюбам по 10 - 7 - 5 - 3 - 2 - 1 точок, а за осяги в гінцях подвійно. Дружина - переможець у точкуванні дістане мандрівну нагороду, а змагуни - переможці поодиноких конкуренцій одержать почесні грамоти за перші три місця.

Зголошення учасників змагань з поданням конкуренції приймає провідник змагань:

Mr. W. Kuz, 2199 Bloor St. W., Toronto 9, Ont., Canada.

При реєстрації змагунів треба вплатити вписове по 50 центів від особи.

Змагуни, які прибудуть на змагання з місцевостей віддалених понад 150 миль від Торонта, будуть забезпечені безкоштовним нічлігом та харчем, інші змагуни матимуть безплатний нічліг, а за харч платитимуть дуже низькі ціни. Доїзд на „Веселку" автострадою ч. 401, опісля ч. 25 на північ до Актону, а звідти шляхом ч. 7. на схід до 4-ої „лайн-и" (2 милі) і тою 4-ою дві милі на північ до „Веселки".

ТАБЛЕТКА — ПРИЧИНА ТРАГЕДІЇ

(Закінчення з стор 2-ої)

вимагає далеко більшої опіки, видатків та родинного тепла й вирозуміння, а це часто приводить до різних конфліктів чи трагедій в родині, навіть до економічної руїни. Така дитина - каліка в дорослому віці матиме жаль до своїх батьків і світу, матиме почуття своєї соціяльної меншовартости, а це відбиватиметься також на її духовому розвиткові й цілому житті.

Прикладом страшного родинного нещастя нехай послужить одна молода мати-англійка, яка, вживаючи таблетки талідоміду, породила дитину з фокомелією. Не знаючи правдивої причини цього каліцтва і по вияснениі лікаря, що випадки вродженого каліцтва бувають дуже рідкі, ця жінка, другий раз завагітнівши, продовжувала заживати таблетки талідоміду. Наслідком цього народилася в неї друга дитина - каліка.

Тисячі дітей - калік, без рук і ніг, створюють велику проблему, бо державні та суспільні інституції мусять ними опікуватись, створити для них спеціяльні притулки, зорганізувати ортопедичні заклади для вироблювання протез, спеціяльні школи, де б навчали тих калік, як протези вживати, дбали про те, щоб тих калік якось пристосувати до життя.

І нарешті чи найважливішою проблемою, яка постає перед науковим світом, є проблема дослідження різних ліків та їх впливу на людський організм, зокрема на ґени, що відіграють рішальну ролю у розвитку плоду в лоні матері. Історія цієї трагічної таблетки розбурхала лікарський світ і змусила законодавчі органи звернути найпильнішу увагу на поліпшення контролі кожного ліку перед його запатентуванням. І це є може єдина додатня сторінка тієї трагедії, яку створила таблетка талідоміду.

ТАРЗАН, ч. 4894. Л а в р у в и з в о л и л и!



Жахлива битва скінчилася на світанку. Три живі моряки просили про помилування, і Тарзан тримав своїх тварин на належній відстані.

А тоді врадуваний Джан Вілліямс вийшов на поклад із своєю жінкою.

Лавра сміялася. Канібальські „прикраси" відкинула, і вона знов була принаслива сяюча жінка!